

Utrikesdepartementet

Enheten för folkrätt, mänskliga rättigheter och
traktaträtt

**Minnesanteckningar från sakråd med
civilsamhällesorganisationer om demokratisatsningen inom
utvecklingssamarbetet, 10 december 2019.**

Statssekreterare Per Olsson Fridh inledde

Statssekreterare Per Olsson Fridh hälsade alla välkomna till sakrådet om demokratisatsningen inom utvecklingssamarbetet. Det var en fin symbolik, menade han, att sakrådet sammanföll med den internationella dagen för mänskliga rättigheter. Ss Olsson Fridh beskrev innehållet i regeringens demokratisatsning. Han betonade att demokratisatsningen är en reaktion på den negativa demokratiska utvecklingen på flera platser i världen. Det är starkt oroande att det demokratiska utrymmet för civilsamhället minskar och att mediernas oberoende, säkerhet och frihet inskränks.

Men ss Olsson Fridh kunde samtidigt konstatera att parallellt med den negativa utvecklingen stärktes stödet för demokratin i flera länder och att – inte minst de civilsamhällesorganisationer som slutit upp för sakrådet – visade på att det finns ett stort engagemang för demokrati, vilket är hoppfullt för framtiden.

Regeringen går nu fram på bred front och demokratisatsningen spänner över alla utrikespolitiska politikområden; utrikes- och säkerhetspolitik, utvecklingssamarbetet, handel och främjandet.

Demokratisatsningen har fem mål:

- Sverige ska vara en ledande aktör internationellt för att stärka och värna demokrati som framtidsagenda.
- Sveriges agerande stärker respekten för de mänskliga rättigheterna, ökar jämställdheten, främjar ungas deltagande och ger stöd till demokratins röstbärare;

- EU, internationella organisationer och andra för Sverige viktiga partners lyfter effektivt fram demokratiaspekter i policys, strategier, verksamhet och stöd;
- Sverige främjar respekt, delaktighet och dialog som främjar demokrati och minskar polarisering;
- Demokratisatsningen sätter avtryck i hela utrikesförvaltningen.

Sida presenterade regeringsskrivelsen - uppdraget från regeringen om att inventera och utveckla arbetet med demokrati i utvecklingssamarbetet

Uppdraget utgick från tre huvudspår: Hur Sida arbetar med demokrati, hur Sidas arbete med demokrati kan stärkas och vidareutvecklas samt vilka andra delar av utvecklingssamarbetet som kan stärkas för att främja arbetet med demokrati. Sida har särskilt ombetts analysera vilka geografiska och tematiska områden där utvecklingssamarbetet har särskild potential, betydelsen av användandet av ny teknologi, hur ökat stöd till röstbärare kan bidra till demokratiutveckling, kopplingen till Agenda 2030 samt ytterligare nyttjande av den svenska resursbasen.

Sida hade inte företagit en extern konsultationsprocess på grund av tidsbrist. Dagens sakråd var därför extra välkommet i syfte att ventilera vad som gör skillnad och vad som ger resultat. Sida eftersträvar alltid ett evidensbaserat utvecklingssamarbete.

Sida hade kartlagt både lokala förutsättningar och utmaningar i demokratiarbetet. Sida framförde att man särskilt beaktat var det finns svenska mervärden och vilka åtgärder som kan vidtas för att ytterligare synliggöra Sidas roll och dialog.

Sida har funnit följande; arbetet med demokrati utgör Sidas största tematiska område (dryga 25 % av utbetalningarna under en tioårsperiod). Demokratistödet är långsiktigt, uthålligt, flexibelt och anpassningsbart. Det är en bra blandning och mångfald av partners med många olika ingångar. Sidas fokus på kärnstöd sticker ut internationellt.

Sida kunde samtidigt konstatera att kärnstödet trots allt minskat de senaste åren, vilket man önskar ändra på. Demokratibiståndet vilar på en normativ grund, varför kärnstödet har ett mervärde. Sida vill dock även använda andra, mer flexibla stödformer.

Sida avslutade med att redogöra för skrivelsen förslag på utvecklingsområden:

- Fortsatt förstärkt flexibelt demokratibistånd med fokus på svenska mervärden;
- Ytterligare satsningar för att stärka och försvara yttrandefriheten på nätet;
- Förnyade satsningar på lärande kopplat till global normativ dialog och påverkan;
- Fler rättighetsbaserade helhetsansatser;
- Stärkt stöd till ett antal röstbärare samt
- Demokratifrämjande genom andra tematiska områden.

Gruppdiskussioner

Statssekreterare Olsson Fridh öppnade upp för frågor om Sidas presentation och presenterade frågorna för gruppdiskussion, men betonade att även andra frågeställningar var välkomna.

Gruppdiskussionerna fördes utifrån följande huvudfrågeställningar:

1. Vad tycker ni är det bästa sättet att stödja demokratins röstbärare, till exempel civilsamhället, kulturutövare, etc.? Vad saknas från ert perspektiv?
2. Hur kan vi gemensamt motverka det krympande demokratiska utrymmet?
3. Vad anser ni vara de bästa modellerna för att främja dialog om demokrati?

Sammanfattning av gruppdiskussionernas slutsatser

Med syfte att stödja *demokratins röstbärare* betonades vikten av att föra dialog på olika nivåer.

Ett flertal resonemang fördes kring definitionen av förändringsaktörer, röstbärare m.fl. Förändringsaktörer i biståndet är inte alltid desamma som röstbärare. Man menade också att Sidas konkreta lista över röstbärare utesluter grupper av människor som bör inkluderas. Det är viktigt att stödja de civilsamhällesorganisationer som har en tydlig roll i att stärka människors möjligheter till inflytande. I Sidas utredning saknades en djupare analys av vilka röstbärare som ska göra vad och kring olika aktörers medverkan och mandat. Vikten av en stark samverkan mellan röstbärare, men utifrån olika mandat och mervärden betonades.

Klimataktivister är en av de mest utsatta grupperna och stöd till dessa är väsentligt. Likaså religiösa minoriteter nämndes som en förbisedd grupp.

Avsaknaden av ordet ”organising” i demokratiseringen lyftes fram, med hänvisning till att organisering är centralt i en demokratisk process. Organisering omfattas inte av ordet ”participation”, ett begrepp som ofta misstolkas av auktoritära och semi-auktoritära regimer. Arabiska våren nämndes som exempel på problemet när det inte finns stark organisering. Det är svårt att få fäste om det inte finns organisering att hänga upp det på. Kunskapen om organisering är väldigt stark och viktig för att det ska bli en hållbar förändring

Vad beträffar det *krympande demokratiska utrymmet* kunde grupperna konstatera att det i länder med en regim som inte är mottaglig för att arbeta för demokrati nationellt blir behovet av att än mer stödja civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare som arbetar lokalt än större. Man bör främja dialog mellan olika lokala aktörer. Erfarenhet från civilsamhällesorganisationer bör tas i beaktande i beslutsprocesser, vilket förstås underlättas via löpande dialog. Kopplingen till demokrati och mänskliga rättigheter bör förtydligas och stärkas.

Man menade att Sverige behöver vara tydligt i de länder där demokratiutrymmet krymper. Hur kan Sverige på bästa sätt främja demokratin i auktoritära stater och länder där demokrati motverkas? En framkomligare väg blir då att röra sig på lokal nivå, för att på gräsrotsnivå få modeller för dialog om demokrati liksom kunskap om och erfarenheter av demokrati. För att bygga tillit krävs deltagande i konkreta demokratiska processer. Kopplingen mellan civilsamhällesaktörer och politiska partier är produktivt. Inte minst i auktoritära stater har de gott stöd av varandra. Kontakter mellan olika nivåer och samverkan mellan desamma underströks.

Behovet av en maktanalys betonades. Ett maktperspektiv ansågs som viktigt vid val av organisationer att stötta och för att bedöma eventuella risker kopplade till valet av organisation.

I det sammanhanget lyftes jämställdhetsfrågan och tillgången till internet, näthat etc. Många kvinnor är exkluderade från delar av samhället för att de inte har tillgång till internet.

Värdet av att ge stöd till lokala aktörer som arbetar i det osynliga lyftes fram. Det finns ett starkt mervärde i stöd till civilsamhället. Det är väsentligt med stöd till människorättsförsvarare, men glöm inte de organisationer och grupper som står bakom människorättsförsvarare. Det

uttrycktes en oro kring svårigheten att nå gräsrotterna. Av samma anledning påmindes om att arbeta på den kommunala nivån.

Det är betydelsefullt att föra *dialog* med olika typer av aktörer. Ambassadernas roll underströks som ett viktigt element för att stärka dialogen. Rollerna och strategierna på ambassaden måste tydliggöras. Vikten av samarbete mellan diplomater, civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare underströks. Det gäller även samarbete med företag. Samtalet om mänskliga rättigheter måste föras på fler områden, t.ex. när handelsavtal förhandlas. Man menade att handel och demokratisatsningen inte går hand i hand. Det är ett område som kräver stöttning.

Utvecklingsstrategiagendan måste i grunden kopplas till mänskliga rättigheter och demokrati för att motverka att det endast blir en fråga om resultatagenda. Sverige har för många strategier avseende utvecklingssamarbetet som förs i parallella stuprör.

Bra att regeringen har med sig ett långsiktigt perspektiv i satsningen och är medvetna om att det är centralt. Detsamma gäller förstås med civilsamhällesorganisationer internationellt. Ett utökat samarbete mellan civilsamhällesorganisationer och staten är önskvärt.

Inom multilaterala fora är viktigt att lyfta fram tydliga gruppförutsättningar på landnivå. I kontakter med FN hade de uppmärksammat att demokrati och mänskliga rättigheter inte alltid lyfts, trots det krympande demokratiska utrymmet i vissa stater. Därtill finns det inte alltid den erfarenhet som krävs.

Avslutningsvis

Statssekreterare Olsson Fridh rundade av gruppdiskussionen med att tacka de närvarande för sin tid och för en bra diskussion. Statssekreteraren konstaterade att deltagarna fångat viktiga aspekter. Han lyfte fram att grupperna genomgående hade betonat vikten av att hitta de små aktörerna och förstå hur organisationer fungerar för att kunna stärka dem och därmed demokratin underifrån. Samtidigt fanns det en samstämmighet om att det måste finnas lagar och mekanismer som tillåter civilsamhället att verka fritt. Det gäller ju att både bygga och skydda demokratin. Det handlar om att våga välja och våga prioritera.

Statssekreterare Olsson Fridh avslutade med att säga att trots att det ser dystert ut så finns det stora förhoppningar – över hela världen kräver människor ökat

inflytande. Han tackade särskilt för att deltagarna tagit sig tid att delta och för organisationernas aktiva engagemang i sakrådet. Han betonade hur oerhört värdefullt det är för Utrikesdepartementet att få ta del av reflektioner kring demokrati från civilsamhället och kunde se att han skulle behöva återkomma till dessa frågor. Han bad avslutningsvis civilsamhällesorganisationerna att tacka sina partners ute i världen som kämpar för demokratin.

Deltagare

Diakonia

Civil Rights Defenders

Latinamerikagrupperna

WeEffect

Olof Palmes Internationella Center

Forum Syd

Swedish International Centre for Local Democracy ICLD

Judiska Församlingen

PLAN (Sverige)

Kristdemokratiskt internationellt center KIC

Reportrar utan gränser

Jarl Hjalmarson Stiftelsen

Svenska FN-förbundet

Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet IKFF

Svalorna Latinamerika

Svalorna

Act Svenska Kyrkan

LO

Sveriges folkhögskolor

Östgruppen för demokrati och mänskliga rättigheter

Swedish International Liberal Center SILC

Human Rights Watch

Action Aid

Pingstmissionens Utvecklingssamarbete PMU

Svenska missionsrådet

Kvinna till Kvinna

Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer LSU

Union to Union

Röda Korset

Rädda Barnen

Fonden för mänskliga rättigheter
Green Forum
Naturskyddsföreningen
Concord Sverige